

П. ШВАЧКА

Пісні

06 10
В. 4. ТЕРНИСТИМ ШЛЯХОМ.

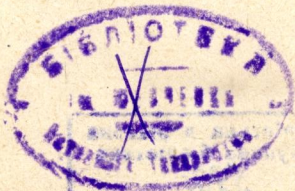
В. 4.

П. ШВАЧКА.

ПІСНІ ПОНЕВОЛЕННЯ.

ЗБІРКА ВІРШІВ.

36036

4.
Нак. св. 0
н 29(17)

Видання Культ.-Осв. відділу 3-ї Залізн. стр 148

Львів. Бібліотек
АН. УРСР

Каліш 1921 р.

L15/2-4u/5-65944

БОРЦЕВІ ЗА БАТЬКІВЩИНУ,
ЛИЦАРЕВІ—
УКРАЇНСЬКОМУ КОЗАКОВІ
присвячую.

Автор.

Українському козакові.

Весною раннею з під снігу,
Під впливом першого тепла,
Листок зелений через кригу
На світ стеблина протягла.

Проміння глянули зогріті,
Вода із снігу потекла.
Росла мала стеблина. В літі
Огневим цвітом зацвіла.

Отак і ти, козаче, в долі
Свою неволю переміг.
Цвітеш рослиною на волі,
А крига гине, тане сніг.

Рости . . . І жалуй чисті квіти,
Нехай не брудне їх краса.
Нехай твої і думи—діти
Так чисті будуть, як роса.

У вінець 3-й Залізній
стрілецькій дивізії.

I

Хочу в вінці
Перемоги „залізних“—

„За Україну—до бою!“

Пісню, як квітку,
із фарб блідо-ніжних
Бачить заплетену мною.

Хочу я вірить,
Що гасло і квіти
Вбачать инакшу годину.
Хочу, щоб в них
Наші вільні діти
Вчилися любити Вкраїну.

Хочу, щоб вільні,
Щасливії, в мирі
Діти для Матері жили.
Так, як в минулому,
В дні наші сірі,
Ми віддавались, любили...

II.

Знає відвагу „залізних“ стрільців
Хвиля бігуча Дністровою,
Кров'ю вкропились лани Вільхівців,
Замихів, Бар і Лозова.

Знають багато мовчазні, міцні
Гори про жахи знесилля,

Знає і ворог обійми тісні,
Відворот в кручах Поділля.
Світ не забуде часів, що ходили
Довгії лави піхоти,
Гучно і грізно гармати греміли
В скелях під топіт кінноти.

Вічна в здобутках визволення
слава,
Житимуть довго „залізни“
Житиме в піснях і казках їх
лава
В щирім відданню Вітчизні,

III.

Заревіли скрізь гармати,
Стріли затріщали.
Свою Мати
Рятувати—
Стрільці поспішали.

По-над Дністер зібралися
Ніччу над водою,
Прорвалися,
Погналися
Геть Галичиною,
Як той вітер... Не спинила

Ні гора, ні круча.
Докотила
Лава сила
До самого Збруча.
Долинами, байраками
Куріні вертали
І шляхами;
Ворогами
Перехід встилали.
Ой, здорові, пани-брати!
Велика Вкраїно!
Вітай Мати
В вільній хаті
Стрільця—свого сина!
Щоб сусіди, люде знали,
Що вернувсь з чужини,—
Полягали,
Повтікали
Гості з Московщини.

Ніч в Городниці.

19¹⁶/_{IX}20

Десь далеко за горами
Блискають зарниці,
Тихо світяться над нами
Зорі—чарівниці.

Чути топіт, чути стріли,
Гомін по діброві,—
Ожили, зогомоніли
Береги Дністрові.

На ворога—через воду
Поплила кіннота.
А за нею вподовж броду
Рушила піхота.

Счепилися. Стихли стріли,—
Шаблі забряжчали.
Трупом шанці навалили,
Били, доганяли ..

Та й замовкли... Доконали.
Тихо в Городниці.
Тихо грали хвилі, сяли
Зорі—чарівниці.

* * *

„Спаси, Господи, люди Твої“...

Святий Господь,—творець чудес,
Спаси нас від загину.
Своєю ласкою з небес
Благослови Україну.

На ворогів си́нам своїм
Здолання дай великі,
І світ святим хрестом своїм
Охорони навіки.

„Маєм шаблю в руці—
ще не вмерла козацькая мати“...

Ревіли гармати колись на Україні,
Шляхи від козацтва чорніли...
Чорніють і нині,—
Гремить на Україні;
Знов лави шляхи всі покрили.

Століття ворожого гніту, знущання—
У серці вогню не вгасили.
Минулі страждання!
Родили єднання
Та силу могутню створили.

Гремить на Україні... Повстали борці,
За волю повстали карати.
Поки шабля в руці—
Непохитні стрільці
І живе ще козацькая Мати!..

Марш 3-ї Залізної стрілецької дивізії:

Присвячується Генерал-Хорунжому
О. І. УДОВИЧЕНКОВІ.

В чесному бою,
В ратному полію
З вірою у серці, а мечем в руці,
Ми здобудем волю—
Україні долю,
Славнеє козацтво, вірні молодці!
Віддамо пошану
Пану отаману,
Своєму старшинству і всім козакам,
Злучені одною
Щирою метою
Не дамось в поталу нашим ворогам.
Так—вперед до бою!
З чистою душею,
З вірою у серці, а мечем в руці!...
Вірнії Вкраїні—
Наперед, як нищі,
Соколи бойові—залізні стрільці.

Стрілецька пісня.

Сміло дивізія в ногу,

Зброю побідну тримай!..
Щиро помолимся Богу
За наш зруйнований Край.

Сила залізної волі,
Сила одної мети—
Дасть нам дорогу до долі
Сміло, побідно пройти.

Мовчки ми всі коштували
Пута, неволю, ярмо...
Мовчки брати умирали,
Треба—і ми умеремо.

Високо прапор України
Ми наперед несемо,
Вірні, міцні до загибелі
Ми для її живемо.

Сміло, дивізія, в ногу!
Віра, надія, любов—
Дасть нам в кінець перемогу,
Помсту за братню кров.

Ідім вперед!..

Ідім вперед!.. Незмінним кроком,
З коханням Краю до кінця!

На смерть ми глянем смілим оком,
Зміцнім гартовані серця.

Наш проводирь—срел Вкряїни..
Ми ним живем!.. Ми з ним умрем!..
Двіруі збудуемо з руїни,
Кайдани ворога пірвем.

Ідім вперед!.. За кращу долю,
З коханням Краю до кінця!
На помсту, боротьбу за волю,
За честь Вітчизни і Стрільця!

Бажанна вянн.

Всіх ніч пригорнула—
Вянниця заснула,
Не чути катів—спочивають.
Лиш тільки дозори
Мовчазні, суворі
У темряві ночі блукають.

Товстії скрізь грати—
Не сила зламати.
Муровані кріпкі стіни
Нема чим розбити.
А хочеться жити,
Не бачить знущання, руїни...

Тут хоробрий козак на коні герцював,
Перехрещені шаблі бряжчали...

І загинув юнак... Разом кін його впав..
Вмісті тут їх обох закопали.

В чужині сиротою могила стсїть —
Одинока з трави виглядає.

І не скаже ніхто, який лицарь лежить,
Хто самотній в степу спочиває?

Спить в чужині у тихому вічному сні...
Хрест здалека на погі чорніє..

Лише вітер співа йому пісні сумні,
Та часом з України псвіє..

На могилу стрільця.

Спи брате... Спи сину... Ти щиро віддав
Життя за Вітчизну, за волк.

Ти з шляху свого в боротьбі не
звертав—

Не жалував власную долю.

Ще вчора так весело сонце зійшло,
Ворожий загін навідався;

Твоє товариство на ворога йшло,
І спів ваш ланом розливався.

Хоробрий—ти гордо, як лицарь умер
Далеко від рідної хати.

І знов ми зібрались—та тільки тепер
В останнє тебе проважати.

Не ньька старая, чи вірна дружина,
Рядила тебе, ціпувала...

Лиш сонцем веселим сумная Вкраїна
Пошану тобі віддавала.

Спи брате... Спи сину... Росходять-
ся люде.

Затихли і стріли і гомін.

Нехай же земля тобі легкою буде
І вічний про тебе наш спомин.

Колись на Вкраїні...

Колись на Вкраїні в садочку весною
Рожевії квіти пишались, цвіли...

Як чистими слізьми—блестіли россою,
У теплім промінні купались, жили.

Весела дівчина їх в коси вплітала,
Квітчала край серця на псовних грудях,
А часом щось ніжне їм тихо шептала
І личко ховала в пахучих листках.

Часи ті з весною навіки минули,
Настали другії, суворі, тяжкі.

І в цім лихоліттю ми майже забули
Як гріє проміння, як пахнуть квітки.

Сади сголїли і квіти зав'яли.
Стежки заросли--загубились давно...
Часи поневолення грізні повстали
Та серце сумує в чужині одно.

Немає...

Немає... Поїхав... Зав'яла калина,
І листя пожовкле опало...
Затихла, замовкла весела дівчина
Ні пісень, ні жартів не стало.

Немає.. Поїхав.. До бою полинув..
Ні вістки, ні чутки немає..
І може де небудь далеко загинув,
А може й живий ще, гуляє..

Сумне і недобре щось—серце віщує,
Кругом погорі не втихає,
А він десь далеко.. Не бачить, не чує
Ворожого сміху... Немає...

Мати.

Пстух вогонь... В блаґенькій хаті
Лягли вже спати.. А вона

Моя стара, боляща мати
Бреде в п'ятьмах на світ вікна.

У гості сина виглядає
Хоть на хвилину... Вірить, жде...
А син... Чи може вже й немає?
Не скаже ніч—і сам не йде.

І так вона що дня чекає,
Свій сум затоплює в сльозах.
Далеко, рідная, вгасає—
Самітня з вірою в думках.

Сухотний.

В військовім шпиталі він довго лежав
Один на чужині забутий,
І довго самітний мовчазно страждав,
Недуги кайданами вкутий.

Все знання людськеє безсиле було
Життя молоде врятувати.
Все блідло і блідло худее чоло,
Ослабнує—не міг вже і встати.

А там за вікном і весна розцвіла...
Манили запашнії квіти.

Надія проміння своє ще лила—
До болю хотілося жити...

Ночами, як пізно вогні всі тушились,
Коли засипали всі хорі,
Кріз сльози з надією очі дивились
В вікно на далекії зорі.

Горіли, дивились і тихо втушила
Життя Всемогутнього кара...
Навіки сумнії ті очі закрила
Чужая рука санітара.

Урочисто всі ми його проважали,
Небіжчик мов спав в домовині.
Весною під теплим промінням сховали
В суворій, байдужій чужині.

Мине лихоліття. Поберем пригоду,
Спочинем при крашій годині,—
І довго ще ждатимуть сина з походу
Батьки на далекій Вкраїні.

Козакові.

Ніхто не плакав... Всі мовчали,
Поволі в яму гроб спускали—
Прощай, козаче!

Останній згук—десь чуть гармати..
А там далеко... може й мати,
Або дівчина плаче.

Безжальна доля,—як весною
Ми легко квітку рвем рукою,—
Тебе зірвала.

І кращу квітку України
На полі сумному чужини
У ямі заховала.

* * *

Ти бачиш, враже, не одіті,
Голодні по шляхах чужини
Ідуть на муштру вірні діти
Тієї славної Вкраїни?..

Ти чуєш вигуки бадьорі?...
То в них,—так завжди, як і нині—
Лунає в тихому просторі
Гучнее „Слава Україні!..“

Ти знаєш?.. Певно добре знаєш,
Що близько помста за руїни?..
Бо сам руїною зближаєш
Могутню славу України.

Ворогам.

Хатам всім мир—війна двірцям!..

Аж хрипли ви, колись кричали.

А де ж тей мир отім хатам—

Коли людей на муштру взяли?

Братерство, рівенство і воля,—

Своїм ви гаслом викидали,

А рядом з вами йшла неволя

І пута ви братам кували.

Де ж воля?... Вквічана „чекою“?!

А вам, апостоли любови,

Невже для щастя, для спокою

Було потрібне море крови?

Але діждемся ми: що—ночі

Мари жахливої не стане,

Прогляне світ,—прозріють очі

І местник велетень повстане.

*
* * *

Не грім в піднебессю могутній гре-
мити —

То помста рабів наступає ..

То лава повстанча, як хвиля, біжить,

Псбідная гісня лунає.

Мовчазні, суворі.. Лиш очі горять...
І думка і воля єдиня.
Вітай же своїх невміручих орлят
Заплакана Мати, Вкраїно!

Колючий дріт.

Колючий дріт...Кругом дозори...
Сповитий нічку табор стить.
На шибках місяць тче узорі,—
А думка мучиться, горить.
Вона горить, вона на волю,
В свій край залишений летить—
Там горда віється по полю..
Згадаєш—серце защемить.
Степи, лани...Святі могили,
Батьки та ріднеє село,
Де перші думки зазоріли,
Життя всміхалося, цвіло.
Оселя з хатою старою,
Садок рясний. Зарослий став...
І та для котрої весною
Я першу пісню заспівав.
Отак всю ніч... А засіріє—
Померкне спогад кращих літ.

І знов душа болить, німіє...
І знов кругом .. колючий дріт.

Україні.

Краю мій далекий,—
Зелений розмак!
Сумно мені, тяжко,
Як тебе згадаю.

Тяжко на чужині
Самітним блукати,
Свої думи, тугу
Бід людей ховати.

Вгледять—не повірять,
Засміють—чужії. .
Поникнуть, пов'януть
Мої пісні—мрії.

Лекше мені в полі:
Там людей немає,
Та вітер на волі
Тугу розганяє.

Там живу тобою,
По тобі ридаю—
Краю мій далекий,
Зелений розмаю!

Друзям.

Чорная хмара висне над нами—
Вороги вкрили Вкраїну.
З вами ділив я дні кращі і з вами
Все розділю до загину.
Я не боюся недолі, чужини,—
Разом розділим незолю.
Разом ми вип'єм за щастя Вкраїни
Гіркую чашу... За волю.
Знаєм, що сумная доля нам впала,
Сумного віку ми діти...
Бірьмо ж, що згине ворожа потала,
Будем ще й щастя ділити.

* * *

Україно, моя мила,
Знесилена Мати!
Тяжко, важко на чужині
Тебе пригадати.
Як згадаєш—серце плаче...
Де ти, Рідний Краю?
Хто руйнує, хто панує
В тобі, нашім раю?!

Хто паскудить тихі села,
Зрівнює могили?
Хто шляхами тими бродить
Де батьки ходили?..

Недолюдки, перевертні—
„Захисники“ волі..

А сини... Сини орлята
Тужать у неволі.

За дротами плачуть, Мати,
Тихими сльозами,
Що степи, шляхи кацапи
Топчуть постолами.

*
* * *

Заховалося сонце—не сяє,
Небо чорні закутали хмари.
А в душі мій пісня лунає,—
Думка гонить суворі примари.
Неспокійнеє серце віщує,
Що вже близько жадана година,
Коли ворог зживе, допанує
І воскресне, повстане Україна.
Із руїни, страждання повстане.
Витре любі, заплакані очі,
І тоді то вже бітьше не стане
Пережитку кривавої ночі.

Буде яснее сонце світити,
Загоряться привітнії зорі,
І роскинуться миром сповиті
Зелені безмежні простори.

Мої пісні.

Не веселі пісні я співаю. Сумні
Згуки туги рядками лягають.
Думи душу гнітуть, поневолення дні—
Не натхнення—смуток навівають.

Хочу думать про яснее небо, весну—
Бачу хмари осінні, могили...
Мрії хтось заховав у в'язницю тісну,
І поникли без волі, змарніли.

А колись я так прагнув по іншому
жити—
Не терниста казалась дорога.
Так хотілось віддатись добру, полю-
бити...
Вірити в світлого, доброго Бога.

От тоді то і серце спізало пісні,
Самохіттю в них фарби вливалось,—

Билось так, що, здавалося, груди
тісні
І від світу, тепла—замирало.

Все минуло як сон. Перестало мені
Сонце яснєє гріти, світити—
Залишивши одні тільки чорнії дні
Та колишнії мрії розбиті.

Я співаю пісні невеселі... Других—
У неволі натхнених—немгє ..
Наболіла душа, тільки в звуках сумних
За минулим... за сонцем... ридає...

Р. 5901.
л.

З М І С Т.

	Стор.
1. Українському козакові — — —	— 1.
2. У вінець 3-й Залізній стрілецькій дивізії —	— 1.
3. Знає відвагу „Залізних“ стрільців —	— 2.
4. Загевіли скрізь гармати— — —	— 3.
5. Ніч у Городниці — — —	— 4.
6. „Спаси Господи люди Твої“ — — —	— 5.
7. „Маєм шаблю в руці—ще не вмерла козаць- кая мати“ — — — —	— 6.
8. Марш 3-ї Залізної стрілецької дивізії—	— 7.
9. Стрілецька пісня — — —	— 7.
10. Ідм вперед — — — —	— 8.
11. Бажання вязня — — — —	— 9.
12. У степу — — — —	— 10.
13. На могилу стрільця — — — —	— 11.
14. Колись на Україні — — — —	— 12.
15. Немає — — — —	— 13.
16. Мати — — — —	— 13.
17. Сухотний — — — —	— 14.
18. Козакові — — — —	— 15.
19. Ти бачиш, враже, не одіти — — —	— 16.
20. Ворогам — — — —	— 17.
21. Не грім в піднебессю — — — —	— 17.
22. Колючий дріт — — — —	— 18.
23. Україні — — — —	— 19.
24. Друзям — — — —	— 20.
25. Україно, моя мила, — — — —	— 20.
26. Заховалося сонце—не сяє — — —	— 21.
27. Мої пісні — — — —	— 22.

Рл 5901

П. ШВАЧКА

Пісні